

Реферат на тему: "Жан Жак Руссо"

Жан-Жак Руссо

РЕФЕРАТ

на тему:

ЖАН ЖАК РУССО

Французький письменник і філософ Жан Жак Руссо народився 28 червня 1712 року в Женеві, у родині годинникаря. Мати його, Сюзанна Бернар, походила із заможної буржуазної родини. Батько, Ісак Руссо, із ремісників, відрізнявся непостійним, дратівливим характером. Жан Жак із самого раннього дитинства був оточений добрими і люблячими його тітками, Госерю і Ламберс'є, що з надзвичайною ретельністю пестили і виховували хлопчика. Жан Жак рано почав самостійне життя, повне негараздів і перешкод. Він перепробував усілякі професії: був переписувачем у нотаріуса, учився на гравера, служив лакеєм.

Потім, не знайшовши застосування своїм силам і здібностям, відправився мандрувати. Шістнадцятирічний Руссо, мандруючи східною Францією, Швейцарією, Савойєю, що входила тоді до складу Королівства Сардинії, зустрівся з католицьким священиком Понвером і під його впливом відмовився від кальвінізму — релігії своїх дідів і батьків. За рекомендацією Понвера Жан Жак познайомився в Анесі — головному місті Верхньої Савойї — з 28-річною швейцарською дворянкою Луїзою де Варанс і займалася вербуванням молодих людей у католицизм. Ставний, обдарований від природи, Жан Жак склав на пані де Варанс сприятливе враження і незабаром був відправлений до Туріну, у притулок для "перетворених", де був наставлений і прийнятий у лоно католицької церкви. Через чотири місяці Руссо залишив Турін.

Пізніше він отримав місце домашнього секретаря в аристократичному домі. Тут йому давали уроки латинської мови, навчили бездоганно говорити італійською. І все-таки Руссо не затримався надовго у своїх прихильних панів. Його як і раніше тягло мандрувати, до того ж він мріяв знову побачити пані де Варанс. І ця зустріч незабаром відбулася.

Пані де Варанс пробачили Руссо безрозсудні юнацькі мандри і прийняла його у свій будинок, що надовго став його домом. Тут між Руссо і пані де Варанс встановилися близькі відносини. Але прихильність і любов Руссо до своєї покровительки, очевидно, довго не приносили йому спокою. Пані де Варанс мала ще одного фаворита — швейцарця Клода Ане. Руссо зі смутком не раз залишав своє пристановище і після нових митарств знову повертався до де Варанс. Тільки після смерті Клода Ане між Жан Жаком і Луїзою де Варанс встановилася повна ідилія любові і щастя.

У 1740 році взаємини між Руссо і де Варанс погіршилися, і він змушений був залишити свій новий дім. Переїхавши до Ліону, Руссо знайшов тут місце вихователя дітей у будинку пана Маблі — головного судді міста. Восени 1741 року Руссо переїхав у Париж. Перший час він серйозно розраховував на успіх свого винаходу — нової нотної

системи. Винайдений ним нотний запис у цифрах, представлений в Паризьку академію наук, не зустрів схвалення, і йому знову довелося розраховувати на випадкові заробітки. Протягом двох років Руссо перебивався переписуванням нот, уроками музики, дрібною літературною працею.

У 1743 році за посередництва пані де Брольї він одержав посаду секретаря французького посланника у Венеції. Протягом року Руссо сумлінно виконував свої обов'язки. Однак, зарозуміле і грубе ставлення посланника графа де Монтегю змусило Руссо залишити дипломатичну службу і повернутися в Париж. У Парижі Руссо зійшовся з молодого білошвейкою Терезою Левасеєр, яка, за його словами, мала просту і добру вдачу. Руссо прожив з нею 34 роки, до кінця своїх днів. Він намагався її навчити грамоті, однак усі зусилля залишилися марними.

У Руссо було п'ятеро дітей. Несприятливі сімейно-побутові умови змусили помістити дітей у виховний будинок. У 1752-1762 роках Руссо вніс свіжий подих в ідейне новаторство і літературно-художню творчість свого часу. Перший твір Руссо написав у зв'язку з конкурсом, оголошеним Діжонською академією. У цій роботі Руссо вперше в історії суспільної думки зовсім виразно говорить про розбіжність між науково-технічним прогресом, і станом людської моральності. Руссо відзначає ряд протиріч історичного процесу, а також те, що культура протистоїть природі. Згодом ці ідеї виявляться в центрі дискусій щодо протиріч суспільного процесу.

У своєму "Суспільному договорі" Руссо розвиває ідею, відповідно до якої люди домовилися між собою заснувати державу для забезпечення суспільної безпеки й охорони волі громадян. Але держава, згідно з Руссо, з інституту, що забезпечує волю і безпеку громадян, згодом перетворилося в орган придушення і гноблення людей. Найбільш відверто цей перехід "у своє інше" відбувається в монархічній абсолютистській державі. До державного і відповідно цивільного стану люди жили, згідно з Руссо, у "природному стані". За допомогою ідеї "природного права" їм влаштована невід'ємність таких прав людини, як право на життя, волю і власність. Розмова про "природний стан" стає загальним місцем всієї епохи Просвітництва.

У романі "Юлія, або Нова Елоїза" уперше на межі 60-х і 70-х років XVII століття пролунало щире слово про нездоланну могутність вільної любові, що не знає стану ворожнечі і лицемірства. Успіх книги був безприкладним. У педагогічному романі "Еміль, або про виховання" (1762) Руссо показав розбещеність феодально-схоластичної системи виховання і блискуче виклав нову демократичну систему, здатну формувати і вирощувати працьовитих і доброчесних громадян, які добре знають ціну передовим суспільним інтересам.

Трактат викликав позитивні відгуки в Гете, Гетеєра і Канта. А у "генератора" Французької революції Робесп'єра ця книга була в буквальному значенні настільною. Крім того, Руссо писав статті з актуальних політичних, економічних, музичних та інших питань для "Енциклопедії", що редагувалася д'Аламбером і Дідро. Цікава його стаття "Про політичну економію", опублікована в 1755 році в V томі "Енциклопедії". Він висвітлює в ній соціально-економічні проблеми, зокрема, майнові відносини, державне

управління, суспільне виховання. У 1756 році Руссо виклав зміст великої праці Шарля де Сен П'єра "Міркування про вічний мир". У дусі демократичного гуманізму він покритикував криваві грабіжницькі війни і виразив своє гаряче прагнення до миру, до порятунку людства від спустошливих воєн і до перетворення всіх народів у єдину дружну родину. Ця робота була опублікована посмертно, у 1781 році.

Літературні успіхи, однак, не приносили Руссо ні достатніх засобів для існування, ні щиросердечного спокою. Його люто труїли і переслідували французькі, швейцарські, нідерландські клерикали і королівські чиновники. Руссо не залишалося нічого іншого, як шукати заступництва і захисту в інших країнах. Він звернувся з листом до Фрідріха II, просячи його дозволити оселитися у Невшателі. Там Руссо прожив більше двох років. Спочатку він оселився на дачі Коломбе у губернатора лорда Кейта, потім у селі Мотье, розташованому в передгір'ях у мальовничій місцевості. У цій самоті Руссо писав порівняно небагато: перший час він відпочивав. Але й те, що було написано в селі Мотье, у відповідь на переслідування і підступність женевської влади, викликало обурення місцевого духовенства і масовий протест у протестантському світі. Руссо залишив Мотье й оселився на острові Св. Петра на Бельському озері. Але і тут уряд не залишив його в спокої. Бернський сенат запропонував Руссо залишити острів і область Берна.

Руссо в супроводі Терези відправився в Страсбург. Однак і там він не міг залишатися довго. Тоді Руссо умовили поїхати в Англію, куди запросив його філософ Девід Юм. Руссо перетнув Ла-Манш і прибув до Лондона. Юм поселив його в Чезвіку — околиці Лондона. Через якийсь час сюди приїхала і Тереза. Але близькість до англійської столиці не влаштовувала Руссо. Після всього пережитого він шукав спокою і самоти.

Без відома Юма Руссо незабаром залишив замок і переселився в найближче село Вуттон, де продовжував працювати над "Сповіддю". Навіть тут Руссо не знаходив спокою. Йому здавалося, що і Юм, слідом за його колишніми французькими друзями, відвернувся від нього. До таких "колишніх друзів" Руссо відносив Вольтера, який, дійсно, не раз жорстоко виявляв свою неприхильність до Руссо. Приймаючи Юма за нещирого друга, за слухняне знаряддя в руках ворогів, він вирішив залишити Вуттон і в травні 1767 року раптово залишив англійський притулок.

Опинившись знову на французькій землі, Руссо не міг дихати вільно. Він змушений був переховуватися під ім'ям громадянина Рену. Улітку 1768 року Руссо залишив Терезу в замку Тріє і відправився подорожувати старими, добре знайомими місцями. У Шамбері він побачив своїх давніх знайомих і відвідав могилу де Варанс. Не бажаючи залишати милі серцю місця, з якими був пов'язаний його "дорогоцінний період життя", Руссо оселився в маленькому містечку Вургоене, що лежало між Ліоном і Шамбері. Незабаром сюди приїхала і Тереза. Тут її очікував приємний сюрприз. Руссо вирішив закріпити відносини з Терезою шлюбом. Через рік подружжя переселилося в сусіднє містечко Монкен. Руссо знову приступив до роботи над другою половиною "Сповіді".

Твір, над яким Руссо працював протягом п'яти років, залишився незакінченим. В

останні роки життя Руссо не виношував великих творчих планів. Він займався головним чином самоаналізом і самовиправданням своїх минулих вчинків. Досить характерні в цьому відношенні поряд зі "Сповіддю" нарис "Руссо судить Жан Жака", діалоги і його останній доробок — "Прогулянки самотнього мрійника". У травні 1778 року маркіз де Жирарден надав у розпорядження Руссо особняк у Ерменонвілі, поблизу Парижа.

Переселившись у це прекрасне передмістя, він продовжував вести старий спосіб життя: робив ранкові прогулянки, зустрічався зі знайомими і шанувальниками. 2 липня 1778 року, повернувшись додому після тривалої прогулянки, Руссо відчув гострий біль у серці і впав, пізніше, не приходячи до тями, помер. Раптова смерть і виявлення рани, що кровоточить, на чолі дали привід слуху, що Жан Жак Руссо покінчив життя самогубством.

Через шістнадцять років, 11 жовтня 1794 року, прах Руссо був урочисто перенесений у Пантеон і покладений поруч з прахом Вольтера.